

Горобець Пудик та мораль

Марко Східняк

Спогад

Бомблять і бомблять. Давненько збитий з письменницького робочого ритму автор, в черговий раз посидівши без толку за ноутбуком, вирішив перейти хоча би до написання власних спогадів про далекі роки. Якщо вороги все ж таки поцілять по шпаківні на восьмому поверсі, яка іменується житлом, то укладуть навечно людину, яка душевно поринула у дитинство. А це по нинішнім часам рівноцінно палкий очищаючий молитві.

***

Наша хата, часів після радянсько-німецької війни, взагалі набита людьми, здебільшого надто молодими, наче огірок насінням. Але коли я виконую домашнє завдання – читаю вголос оповідання — мене уважно слухають лише мати та бабуса. Інші займаються і не пам'ятаю чим. Може й на дворі. Біля саманній хаті нема ніякого садочка.

Тільки квіти. І то лише півники. Вони не примхливі і ростуть де завгодно. Яке ж для мене диво було, коли я у досить дорослому віці взяв із енциклопедії, що це орхідеї. Подарувати півники дівчиноньки – верх зневаги до неї. Імпульсивні місцеві дівчата тебе пойменують дурнем і засвітять тим букетом межі очі. Падіння в очах доколишніх при знатності походження, красі і невибагливості до життєвих зручностей Це для мене довгий час була загадка буття. Красиві і ніжні квіти – за ніщо. Якби гинули від найменшого холодного подиху степу і всихали вже за три дні від поливу, то мабуть їм ціні не склали би. Уперта капризність – невід'ємна сторона цінності, чи що.

Так ось, кажуть ще у ту війну садочок був, але коли у післявоєнних злиднях зробили не підйомний податок на кожне фруктове дерево, гайок терміново захворів і дід вирубав його до останнього куща. Від вулиці нас відділяє тільки ряд жовтої акації з колючками у дідів палець та білої акації, яка цвіте білосніжними кеглями. Духмяними та солодкими гронами, які старанно об'їдаються молоддю дому.

Початок війни по словам матері наш двір зустрів двома рядками білої акації, яка все більш надійно відділяла нас від вулиці. Але хвацький командир ескадрону, що проходив крізь село, наказав порубати їх для маскуваня вершників на конях від авіації. Кинулися кавалеристи було рубати фруктовий садочок, та бабуса, тоді молода жінка, відстояла. То з вулиці дім був розташований деякий час наче на плішині, вигоні для збору товару, череди.

Деревця, які були у моєму дитинстві, посадив німець, який лікувався у госпіталі, на який перетворили ближню земську школу і якого трохи передержали у нашому домі перед відправкою на фронт. То він десь викопав ті саджанці. Тільки посадовив і жовту акацію, у якій не було для мене ніякого хлоп'ячого інтересу, лише подрала вона колючками блаженський одяг, страх.

Цього Ганса привів до нас поліцай, який потім, до моїх чотирнадцяти вже відсидів у сталінських таборах десять років, трудився комбайнером і я у нього відпрацював сезон на копнувачі. Допотопний пристрій. Пекельна робота. Транспортер плюється пилукою з соломою та остюками, а ти вилами на дуже довгому держаку розсовуєш соломку по чотирьом кутам, формуєш доладну копку. Потім скидаєш її, тупо дивишся, як подається нова солома, далі починаєш її поправляти. Бувший поліцай був мовчазним дядьком, і лише відсутність всіх пальців на замурзаних босих ногах підказували непросте життя цієї людини.

Вернемось до теми.

Я сиджу за столом на краю лавці, якій по словам бабусі, біля ста років. Вона важка, тверда і довга. Якось, за часів раннього Брежнєва, я приїхавши з ще доволі близької місцевості, зацікавився, де ж вона. Бабуся Марія пояснила, що продала майстрові, який сказав, що буде різати з неї скрипки. Зараз читаю Горького про пташеня Пудика. Мене уважно слухають. Там закінчується тим, що мама відбила його від кішки, але лишилася без хвоста. Я відчуваю, що жінки сприйняли мораль, сказавши щось на кшталт:

— Вічно вони попадають в халепу, а ти виручай.

Мати мабуть поділилась враженням з тіткою Оленою, ставною, породистою і красивою подругою, з якою, як кажуть мама, вона дівувала. Бо, явно маючі на увазі вчорашнє оповідання, вони кинула, коли розвантажували важкі чували з зерном, виданим на колгоспні трудовні:

— Пишуть всяке, щоб матері тягнулися з усіх сил, жили мотали.

Мій тогочасний світ захитався. Як це, мати і не захищає дитину. Я мало не впустив мішок, який ми з бабусею тягнули за кути з машини в комору. Тоді його перехопив міцніше, коли бабуся трохи пригальмувала зі своїм краєм. Невисока матуся пронесли мимо свій лантух і висипали у схов. Чомусь чоловічої сили при привозі зерна на трудовні якраз не було. Мабуть вітчим не зміг відпроситися на роботі, а дід десь вештався, п'яний як чіп. Мішків було доволі багато, але малувато для дев'яти їдоків аж до нового врожаю.

Я намагався склеїти свій світогляд, з його священним місцем для батьків, але він ніяк не хотів ремонтуватись. Нарешті на наступний день, коли мати пекли так звані пишки, після моєї школи та маминого доїння корів на колгоспній фермі, підійшов і сказав:

— Я багато ким збираюсь бути. І трошки письменником обов'язково. То я не забуду написати оповідання, де кішка роздирає пташеня на дрібні клапті, а мати літає поблизу і цвірінкає: "Так тобі і треба. Розумний занадто!" І напишу посвяту тітки Оленці і тобі.

Після чого розвернувся і (дурне дитинство) вийшов. Більше ми до цієї теми не поверталися. Замучені галасливим і недобрим суспільним ладом майже до відказу від людської подобі, жінки на словах зірвалися. А я спочатку навіть гордився своїм, майже демосфенівським виступом, але потім все це чомусь при забулося і тільки безкінечні ракетні атаки сучасної кровавої війни якось освіжили пам'ять.

З маминою поміччю я довго-предовго вчився, отримувач вчені ступені і звання.

Люди вже і підсміювалися, а неня Докія вірила, що захищу оту дисертацію. Це сталося у мої тридцять дев'ять. А Мати померли у її дев'яносто. Раніше переставилася тітка Олена. Вони були справжніми матерями. І лише під керованими бомбами знавіснілого ворога згадався цей епізод.

© Марко Східняк.2023. Грудень 2023. М. Херсон